

ДО
Г-Н КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
МИНИСТЪР НА
ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Относно: мерки за закрила на здравето и доброто състояние на децата, които се намират в институции от затворен тип

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ВЪЛЧЕВ,

Обръщам се към Вас по повод на постъпилата в институцията на омбудсмана Открита грама, изпратена от Постоянното представителство на Република България към Службата на ООН и другите международни организации в Женева. Посланик Деяна Костадинова ме информира, че Службата на Върховния комисар по правата на човека, съвместно с УНИЦЕФ и Алианса за закрила на децата при хуманитарни дейности, издават и разпространяват информационна брошура „COVID-19- децата, лишени от свобода“:

<https://www.unicef.org/albania/media/2716/file/Technical%20Note.pdf> .

Основната цел на документа е да се обърне специално внимание на държавите, членки на ООН, върху проблема с правата на децата, които са изолирани в затворени институции, като се предоставя и необходимия набор от информация за международните правозащитни стандарти и насоки за справяне с кризата, предизвикана от COVID – 19.

Службата на върховния комисар по правата на човека, УНИЦЕФ и Алианса за закрила на децата при хуманитарни дейности, алармират за риск от **непропорционален ефект** върху правата на децата, които са настанени в затворени институции. Държавите са длъжни да гарантират, че човешките права на всяко лишено от свобода дете изцяло се зачитат, защитават и изпълняват.

Основните препоръки на международните организации към държавите са:

1. Въвеждане на мораториум върху задържането и настаняването на деца в затворени институции;
2. Освобождаване на вече задържани деца;
3. Мерки за закрила на здравето и доброто състояние на децата, които се намират в институции от затворен тип.

Трябва да се подчертае, че в същия дух са и насоките на Комитета по правата на детето към ООН, който на 8 април 2020 г. се обърна към всички държави-членки, като отбелязва, че трябва да бъдат планирани специални мерки за защита на децата, чиято уязвимост е допълнително повишена вследствие на пандемията, като деца, лишени от свобода или настанени в институции от затворен тип. Специален акцент е поставен върху правата на тези деца да поддържат редовен контакт със семействата си, който не трябва да бъде прекъсван с въведените ограничителни мерки.

Всяка една мярка трябва да бъде преценена като въздействие върху детето, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план. Изрично се подчертава, че всяка една мярка, в контекста на пандемията COVID – 19, трябва да бъде адаптирана и разбираема за децата, включително за деца с увреждания, деца от уязвими групи и с ограничен достъп до интернет.

В качеството ми независим орган по правата на човека, със Статут А по Парижките принципи и в контекста на препоръките на Службата на Върховния комисар по правата на човека и на Комитета по правата на детето към ООН предприех редица действия. Извърших онлайн анкета с директорите на всички социално–педагогически интернати (СПИ) и възпитателни училища-интернати (ВУИ), в хода на която анкета установих следните обстоятелства:

- Установи се, че броят на децата в интернатите не е намалял, дори има увеличение, което е видно най-вече за ВУИ „Ангел Узунов“ Ракитово, където към момента има 60 момчета. Както добре Ви е известно, общата бройка деца, които са настанени в четирите интерната по реда на Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, е 119.
- В изпълнение на противоепидемичните мерки, нито едно дете не е освободено за домашен отпуск. По информация на директорите на интернатите връзката с родителите се осъществява по скайп, фейсбук или по телефона. Във ВУИ „Ангел Узунов“ Ракитово връзката с родителите се осъществява само по телефона, поради това, че повечето от тях нямат интернет у дома.
- Продължават да се провеждат учебни занятия, както и спортни занятия на двора, въпреки че интернатите не работят при пълен капацитет и има проблем с броя на персонала, което на практика застрашава и провеждане на основни дейности с децата.
- Засега няма регистрирани болни деца и служители, като контакта с личния лекар се осъществява по телефона. На децата и служителите са осигурени лични предпазни средства и дезинфектанти.

При проверката установих и няколко данни, които определено будят тревога, а именно:

- В периода на извънредното положение има **ново настаняване на дете** в ВУИ „Христо Ботев“ с. Подем, което е по силата на решение на районен съд гр. Ямбол.
- Към интернатите **няма спусната инструкция** или указание относно специални правила за безопасност в периода на епидемията, която да отчете и спецификата на мястото, в което децата живеят постоянно заедно, а персоналът, повечето от които към пенсионна възраст, имат значителни контакти в обичайната си среда.
- Установява се, че директорите и персоналът **нямат оперативна подкрепа** на Министерството на образованието и науката (МОН).
- В случаите, в които всяко едно от затворените деца може да изпадне в агресия, ярост, депресия или в друго психично състояние, дори и да упражни

насилие спрямо други момчета или момичета, няма възможност за осигуряване на психологическа подкрепа онлайн.

Във връзка с препоръките на международните правозащитни органи, както и като резултат от системното ми наблюдение на интернатите, на основание чл. 19, ал. 1, т. 4 и т. 9 от Закона за омбудсмана се обръщам към Вас с препоръки:

В разумни срокове да предприемете необходимите действия, за да спре настаняването на деца в интернатите. Да се въведе мораториум на изпълнението на съдебни решения и издаването на заповеди от Ваша страна за настаняване на дете.

Препоръчвам Ви да се осигурят оперативни възможности за подкрепа и преодоляване при децата в СПИ и ВУИ на психичните последици от социалната изолация, която безспорно поражда насилие и агресия. Намирам за целесъобразно да се изработят конкретни насоки към директорите и екипите на интернатите относно това как да поддържат психичното здраве на децата. Да се осигурят възможности за онлайн консултации с психолог, какъвто пример установихме в Ракитово, който да работи и с родители. За мен е безспорно, че тази функция може да бъде поета от мобилната група психолози към МОН, които се намесват в кризисни ситуации, а смятам, че в тези затворени институции е точно такава.

Да се извърши анализ на рисковете пред децата в интернатите, най-вече в периода на изолация, което може да прекъсне и без това слабите връзки със семействата им.

Важно е в тази подкрепа да бъдат включени и други органи за закрила, най-вече отделите за закрила на детето, които могат да работят с родителите.

Да се изготви спешно специална инструкция за правила за безопасност на децата и за безопасни условия на труд на екипите в интернатите за периода на въведеното извънредно положение, или да се обърнете с препоръка към орган, който има тези отговорности.

Отново подчертавам, че нито една мярка не трябва да има непропорционален ефект върху правата на децата, които се намират в институции от затворен тип.

Нека да не забравяме, че всяко дете се нуждае от подкрепа за своето израстване и развитие, особено децата, които се намират в тази рискова и уязвима група, и държавата има конкретни ангажименти към тях.

С уважение,

**ДОЦ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**